

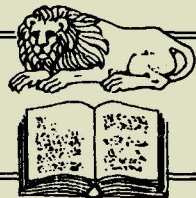

Jeromos füzetek

---

3. szám

Húsvét

Szent Jeromos Bibliatársulat
« « « Budapest, 1991 » » »

Tartalom

Temetés a Szentföldön	[címlap]
Az Írás szentsége (Mócsy Imre S.J.)	1
Csendes percek [elmélkedések]	2
Húsvéti ének [népszokás]	6
Jézus halála [Mk 15,33-39 magyarázata] (R.Pesch)	7
Keresztjelek [lexikon]	18
A Szent Kereszt legendája (Molnár Ferenc)	19
A boldogság [történet] (Fekete István)	22
Húsvét Jeruzsálemben [élménybeszámoló] (Székely János)	24
Egy fordítás története (Békés Gellért O.S.B.)	29
Társulatunk, tevékenységünk [információk]	31

J e r o m o s f ü z e t e k

Biblikus-lelkipásztori, gyakorlati folyóirat

ISSN 0866-2207

Szerkeszti és kiadja:

a Szent Jeromos Bibliatársulat
1063 Budapest, Szív u. 51. sz.

A szerkesztőbizottság tagjai:

Felsmann József, Molnár Ferenc
Tarjányi Béla, Vágvölgyi Éva

Felelős szerkesztő:

Tarjányi Béla

Terjesztés (megrendelések):

Szent Jeromos Bibliaközpont
1084 Budapest Déri Miksa u. 6. sz. II/1

Nyomda: Agapé

Az Írás szentsége

Szentnek azt nevezzük, ami Istenhez tartozik, ami Istennel kapcsolatban áll. A Szentírás eredetét tekintve nemcsak annyiban isteni eredetű, mint a világ, vagy általában a természet dolgai, hanem egész sajátos módon Isten gondolatainak közlése, Isten megnyilvánulása, Isten kinyilatkoztatása, és mint ilyen, az istentisztelet tárgya.

Mivel pedig a Szentírást éppen isteni kiválósága miatt tiszteljük, azért a Szentírás iránti tiszteletünk az imádás körébe tartozik (*cultus latría*). Ezért hallgatja a hívő az Írást „isteni félelemmel”. Ez a tisztelet magára a könyvre is kiterjed, amelyet a szent ereklyéknek kijáró tisztelettel kell kezelnünk (*cultus latría relativus*), mint pl. Krisztus keresztiének ereklyéjét, vagy a betlehemi barlangot, Jézus jászolát.

Mikor a pap az evangélium olvasása után megcsókolja a Szentírást (vagy nagymisén tömjénnel füstöli), akkor az Isten ígéjének kijáró istentiszteleti cselekedetet végez. A Szentírás iránt való tiszteletnek szép kifejezése volt az az ősi szokás (melyet Kempis Tamás is megemlíti), hogy az Oltáriszentség mellett a Szentírásnak is díszhelyet adtak a templomban. Ezt az ősi szokást ma egyre több helyen felújítják.

Az a tisztelet, amellyel a szent könyvekhez nyúlunk, az áhitat, amellyel azt olvassuk, nemcsak a megfelelő hangulatot és lelki diszpozíciót teremt meg az Írás olvasásához, hanem a kegyelmet is kieszközli, hogy az emberi szavakban az Isten ígéjét megértsük és megszívleljük.

Mócsy Imre S.J.

Együtt vagyunk

*Egymásra tekintettünk
És tudtam,
Többé nem kell odamennem, hogy lássalak,
Nem kell idejőnnöd, hogy megfogd a kezem:
Együtt vagyunk.
A szeretet láthatatlan szivárványhídja összeköt.
Nem a hús és a vér térhez és időhöz kötött szeretete,
Hanem valami más,
Mely nincs az érzékek börtönébe zárva:
Egészen szabad.*

* * * * *

*Kérlek, fordíts át bennem mindent jóra,
A haragot jóindulatra,
A rossz felhánytorgatását kedvességre,
A számonkérést segítő szándékra,
A szorongást örömmre,
A félelmet feltámadásra,
A sötétséget fényre.*

Vágvölgyi Éva

É r t e m

Szent Pál azt mondja Jézusról: „Értem adta életét” (Róm 5,8). Mindegyikünk elmondhatja az Apostol szavát: értem.

Ha Te, Jézusom, meghaltál értem - értem! -, hogy is kételkedhetnék irgalmadban? Ha pedig hihetek benne - olyan hittel, amely arra tanít, hogy Isten halt meg értem -, hogyne tennék kockára mindent ennek a szeretetnek viszonzásául?

Értem. - Ez a szó még a legmagányosabb ember elhagyatottságát is feloldja; megistenít minden szegényt, akit az egész világ megvet, csordultig tölt minden szívet és kiárad belőle arra, aki még nem ismeri, vagy már elfelejtette a „jó hírt”.

Értem. - Értem volt minden kínod, Jézusom? Értem az a felkiáltás? Bizonyos, hogy Te nem engedsz elveszni sem engem, sem azt a sok szegény embert, hanem mindent megteszel értünk. Ha nem másért, hát azért, mert túlságosan nagy árat fizettél értünk.

Te engem a menny számára teremtettél meg, úgy, ahogy anyám a földi életet adta. Te mindig egyes-egyedül reám gondolsz, és éppígy minden más emberre.

Te jobban bátorítasz keresztény életemben, mintha az egész világ-mindenség állna mögöttem és ösztönözne.

Értem. - Igen, értem.

Add hát, Uram, hogy én is ezt mondjam Neked, legalább hátralevő éveimben:

Érted.

*Chiara Lubich, Ha tüzet gyújtánánk
Róma, 1972*

A lábmosás (Jn 13,1-20)

Jézus szenvedésének története az eucharisztia alapításával kezdődik. Ez az esemény egyben az egész passió összefoglalása is, hiszen az Úr a rá váró borzalmas szenvedést elővételezi a szeretet egyszerű gesztusával: Vegyétek, egyétek az összetört testet, igyátok a kiontott vért. Tudja, hogy a bekövetkező események a tanítványok számára felfoghatatlan borzalmat jelentenek, ezért egy jelképes cselekedettel felkészíti őket. Már nem szól, csupán cselekszik: csöndben feláll az asztaltól, vizet önt egy mosdótálba, kendőt köt maga elé, s letérdel, hogy megmossa tanítványai lábát.

Ez a tett ellentmondásra készíti Pétert, hiszen Jézus cselekedete egész gondolkodásmódjának összeomlását jelenti. Ez lehetetlen! - „Engem? Soha!” Jézus válasza: „Akkor nem vagy közösségben velem.” Engedd összeomlani világképedet, amely eddig azt diktálta: felül az úr és alul a szolga. Én fordítva gondolom. - S lám, ilyen az ember: Péter azonnal az ellenkező végletbe esik: „Akkor ne csak a lábamat, hanem a kezemet és a fejemet is!”

Jézus tette azonban nem forradalom és nem is teremt forradalmat, hanem megfogalmazza az új, isteni és emberi rendet. Péternek csak engedelmesen hagynia kell, amit az Úr tesz. Így lesz Jézus tette mértékadó mintává, s az ember számára követhetővé: Mivel én, akit ti joggal Mesternek és Úrnak hívtok, ezt tettem veletek, ti is megtehettek ezt, sőt meg is kell tennetek egymással.

Amit a világ a hagyományos rend felforgatásának tekint, az az új isteni rend. Az igazi rend, amelyet maga a rendet (is) teremtő Isten hozott el a világba, és ami megalapozza az igazi humanizmust. Újból és újból felhangzik Péter szörnyülködő szava: Ezt már mégsem lehet! Nem, soha nem szabad megbolygatni az úr és szolga elfogadott rendjét.

És mégis, újból és újból győz az isteni példakép. Ó, nem valamiféle dialektika alapján. Nem azért, mert a szolga többet teljesít, mint az úr, és ezáltal végül hatalmasabb és nagyobb lesz nála, hanem egyedül az Isten lehajló, alázatos szeretetének gyümölcseként. Erőszak ezt soha meg nem valósíthatja.

A lábmosás megtapasztalása egyszerre megközelíthetővé teszi az eucharisztia titkát. Az Úr egészen egyszerű szavakat használ: „Ki

---

nagyobb, aki az asztalnál ül, vagy aki felszolgál? Nyilván az, aki az asztalnál ül. Én mégis úgy vagyok köztetek, mintha a szolgátok volnék” (Lk 22,27). S nem is akármilyen szolgál, hanem „a legutolsó, mindenkinek a szolgálója” (Mk 9,35). Mert „az Emberfia nem azért jött, hogy szolgáljanak neki, hanem hogy ő szolgáljon és életét adja váltságul sokakért” (Mk 10,45).

*Hans Urs von Balthasar, Gyertek és lássátok
[Kommt und seht, Freiburg, 1983] Ford. Vida Tivadar*

Ne menekülj!

Mindaz a kicsapongás, élvezethajhászás, amiben a megtépzott emberiség vergődik, nem egyébtől van, mint a lélek szenvedésétől.

Ha a lélek szenved, az ember legtöbbször megpróbál a testbe menekülni ez elől a szenvedés elől. A test örömei által igyekszik megszabadulni a lélek gyötrelmeitől. Mint amikor valaki kínzó szomjúságát szeretné oltani, de hiába iszik, a szomjúság csak tovább gyötri. Minél többet iszik, annál inkább és annál többet kell innia.

A menekülés másik formája lehet, amikor a lélek szenvedése elől az ember megpróbál testi fájdalmakba, betegségbe menekülni. Sokszor úgy látszik, mintha ez a fájdalom kioltaná az előbbit, mert a testi fájdalom elhomályosítja a lélek szenvedését. De ez is csak csapda, éppúgy, mint az előbbi.

Vajon mi is az a szenvedés, ami elől menekülünk? A hiány, az Istennel való egység hiánya.

És itt a Nyolc Boldogság magyarázata. A lélek belül égő szenvedése kialszik, ha a Boldogságok valamelyikében rátalál az Istennel való egységre.

Nem szenved többé, boldog. A béke, amit Ő ad, nem jelenti azt, hogy nincsenek többé és nem lesznek nehézségei, küzdelmei. „Az én békémet adom nektek. De én nem úgy adom nektek, amint a világ adja” (Jn 14,27).

[V.É.]

Húsvéti ének

Tempo giusto $\text{♩} = 120$

1. Jézus az asz- tal- nál ö- szik, fehér vi- rá- gok,

zsidók a ház mö- gött lő- sik.

2. Kimént Judás ő közéjük, fehér virágok, beszélgetni kezdett velük.	8. Kegyetlenül korbácsolták, fehér virágok, fatövissel koronázták.
3. Adjatok harménc ezüstöt, fehér virágok, hogy a Jézust adjam néktek!	9. Mérges ecettel itatták, fehér virágok, mindenképen kicsúfolták.
4. Zsidók Jézust nem ismerték, fehér virágok, fogságba hát hogy vethessék?	10. Keresztet vállára tették, fehér virágok, poros útra így vezették.
5. Júdás betanította, fehér virágok, zsidókat a kertbe hívja.	11. Golgotára felvezették, fehér virágok, fakeresztre feszítették.
6. Melyiket ő megcsókolja, fehér virágok, Heródes azt el is fogja.	12. Nem láttam én szebb gyümölcsfát, fehér virágok, mint a Jézus keresztfáját.
7. Zsidók azonnal elfogják, fehér virágok, megkötözték, elhurcolták.	13. Piros vérral virágozik, fehér virágok, Szentlélekkel gyümölcsözik.

*Szépkenyérúrszentmárton (Szolnok-Doboka)
Varga György (43); Lajtha, 1941*

(A magyar népzene tára,
Akadémiai Kiadó, Budapest, 1953, II, 646. o.)

Rudolf Pesch

Jézus halála a kereszten (Mk 15,33-39)

A kereszthalálról szóló evangéliumi beszámoló harmadik jelenete új időadattal kezdődik. Ez a rész a Márk előtt már írásbafoglalt szenvedéstörténet csúcspontja. Vitathatatlan, hogy ez a történet a Jézus haláláról szóló leírás legősibb rétegéhez tartozik. Annak, hogy az egység része volt a Márk előtti elbeszélésnek, világos jelei vannak, mint pl. a részletben feltételezett előzetes adatok (33. v.: a napszak; 36. v.: levétel a keresztről; 39.v.: a római kivégzőosztag parancsnoka, stb.), az előzőkhöz hasonló a hármastagolás, itt is megtalálhatók az ószövetségi idézetek és utalások a „szenvedő igaz” hagyományos gondolatának szellemében (34.36. vv.), valamint a halál beálltának szemléltetése jellel vallomással, stb.

Az epizodgyűjtemény-stílusban megírt történet egységes, sem feszültségek, sem ismétlések nem terhelik. Mivel a részletben Jézus halálának teológiai értelmezése is kiegyensúlyozott, nincs okunk azt feltételezni, hogy később bedolgozott versek, kifejezések lennének benne. Nem találkozunk semmiféle más részlettel sem, amely a szöveg későbbi módosítására utalna. Jézus ima-kiáltásának (34. v.) problematikus fordítása minden bizonnyal annak a fordítónak tulajdonítható, aki az ősi, arámnnyelvű szenvedéstörténetet még az ősegyházban lefordította.

³³És amikor hat óra lett, sötétség lett az egész földön kilenc óráig. ³⁴És kilenc órakor Jézus hangos szóval felkiáltott: „Éloi, Éloi, lema sabahtani!”, ez lefordítva [azt jelenti]: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem!” (Zsolt 22,2a) ³⁵És az ottállók közül egyesek ezt hallván így szóltak: „Íme, Illést hívja.” ³⁶Egyikük pedig odafutott, savanyú borral egy szivacsot átitatott, nádszárra tűzte, [és] itatni akarta őt, mondván: „Hadd lássuk, vajjon eljön-e Illés, hogy levegye őt!” ³⁷Jézus pedig nagy hanggal felkiáltott és kihelelte (lelkét). ³⁸És a templom függönye kettőbe hasadt felülről az aljáig. ³⁹Lárván pedig a százados, aki ott állt szemben, hogy milyen (nagy hanggal) lehelte ki (a lelkét), így szólt: „Valóban, ez az ember Isten Fia volt!”

* * *

Ez a részlet, mely szervesen kapcsolódik a szenvedéstörténet egészébe és Jézus halálának egyfajta értelmezését tartalmazza, három részre oszlik: az első rész hírt ad a háromórás sötétségről (33.v.), a második (34-36.vv.) új időadattal kezdődik, és tartalmazza Jézus könnyörgő kiáltását, valamint a többi szereplőnek ezzel kapcsolatos megjegyzéseit; végül a harmadik rész (37-49.vv) beszámol Jézus haláláról, a templom függönyének elszakadásáról és a Jézus halálát szemlélő százados hitvallásáról.

A második és a harmadik részben a cselekvő alanyok változnak, ezáltal újabb hármastagolás figyelhető meg; a szöveg mindegyik rész elején megnevezi Jézust (utoljára a 15. versben!). A második rész, amely a szenvedéstörténet utolsó gúnyolás-jelenete, három egységének mindegyikében röviden idéz egy megszólalást (Jézus, egy-egy jelenlévő). A harmadik rész szintén idéz egy jelenlévőt.

A cselekményben és körülményjelzésekben gazdag leírás során váltakozik az „és”-kezdésforma (gör. kaj, 4-szer) és az „pedig”-kezdésforma (gör. de, 3-szor). A szöveget motívumisméltések teszik szorosan egybefont egészé: nagy hanggal, hívja, mekkora kiáltással (főné megalé, főnei, főnéen megalén; 34.35.36.vv.); nézd, lássuk, látván (gör. ide, időmen, időn; 35.36.39.vv.); kilehelte lelkét (37.39.vv.). A főcselekvéseket számos mellék-cselekvés kíséri: hallván, futván, sóhajtván, rátevéen, mondván, hagyván, kiáltván. A leírás legenda-szerű részletet csak a 38. versben tartalmaz.

Az elbeszélés „egyszerű szavakkal és kifejezőeszközökkel - a legrámaibb módon mutatja be Jézus halálát.

* * *

33 A sötétséget sokan legendás részletnek tartják. „A Keresztre feszített az első három órát a káromlás özönében töltötte; a halál három óráját viszont, a hatodiktól a kilencedikig, a világméretű sötétség jellemzi” [G.Schneider]. Miként más, nevezetes személyek esetében is megfigyelhető, talán itt is Jézus halálának értelmezését sugallják az apokaliptikus képek: A csodás természeti jelenséggel Isten tanúsítja, hogy Jézus az ő Fia? Vajjon az elbeszélő a sötétséget (a gör. szkotosz csak itt fordul elő Mk-ban), amely a keresztfeszítés (25.v.) és a kereszthalál között (34.v.) beáll, legenda-szerűen az egész ország területére kiterjedő (gör. eřholén tén gén) csodás sötétségnek, a Nap elsötétedésének tekinti? Vagy történetileg hiteles eseményről ad hírt az utókornak? Az utóbbit alátámaszthatja az időadat megfogalmazása

---

(szemben a 14,17; 15,42-vel), és az, hogy a sötétség időtartamát csak egy újabb időadatból, közvetve ismerjük meg („sötétség volt kilenc óráig”, nem „hat órától kilenc óráig”).

Mivel Húsvétkor, amikor holdtölte van, lehetetlen a napfogyatkozás, nem lehet kizárni például valamiféle elsötétedést az atmoszférában; gondolhatunk mondjuk mélyen aláereszkedő, sötét felhőkre [így Origenész]. Elképzelhető, hogy ez a sötétség valós történeti-meteorológiai jelenség volt. Ez ellen szól viszont - ami egyáltalán nem zárja ki a jelenség jelképes értelmét -, egyrészt a 38. versben leírt legendás részlet, másrészt a vallástörténeti párhuzamok: azok a leírások, ahol nagy uralkodók halála kapcsán a sötétség mint isteni jel szerepel (Filo, Vergilius, Josephus, Plutarchosz írásaiban, stb.). Igaz viszont, hogy ezek a leírások annak a hellénista eszmevilágnak a részei, amellyel a szenvedéstörténetnek egyébként semmi-féle kapcsolata ki nem mutatható. Jézus halálakor a sötétség nem a természet gyászja, és a sötétség a halál pillanatában nem kezdődik, hanem befejeződik (szemben pl. Caesar esetével: ab hora sexta usque in noctem, hat órától éjszakáig).

Az, hogy a sötétség hat órákor [ma: déli 12] kezdődik, „fényes nappal” (Jer 15,8), utalhat az Ám 8,9-10-re (vö. Jer 15,9): „Azon a napon - mondja az Úr, az Isten - délben kell majd a napnak lenyugodnia; fényes nappal is sötétséget borítok a földre. Gyászra fordítom ünnepeiteket, és siralomra minden dalotokat; mindenki derekára zsákruhát kötök, kopasszá teszek minden főt. Olyanná teszem, mint amikor az elsősülöttet siratják...” A nyelvi és gondolati párhuzamok azonban nem olyan egyértelműek, hogy biztosra vehetnénk a szövegek közvetlen kapcsolatát.

A pLk (= párhuzamos hely Lukácsnál) viszont már nyilvánvalóan szem előtt tartja az Ám 8,9-10-et (kiegészítés: „a Nap elsötétedett”). Lukács hasonlóan a hellénista irodalomban szereplő példákkal - szemelláthatóan „jel”-nek tekinti a sötétséget (ez a PétEv 15-ben még jobban kidomborodik: „délben” [meszembria]). A pMt viszont valószínűleg a Kiv 10,22-ben szereplő egyiptomi csapást tartja szem előtt (Kiv 10,22), de kifejezetten nem utal arra, mint előképre. Az a gondolat, hogy Jeruzsálemet, ahol Jézus meghalt, „átvitt értelemben” [gör. pneumatikósz] ”Egyiptomnak” nevezhetjük, megtalálható a Jel 11,8-ban. Márk szövege azonban nem utal erre a gondolatra kifejezetten. Még kevésbé valószínű a kapcsolat a Bölcs 5,6-tal („nem világtott nekünk az igazság fénye, és a nap nem kelt föl számunkra”). Hasonlóképpen kérdéses az utalás mind a Zsolt 35,6-ra („újjuk legyen síkos és sötét”), mind a MTörv 28,29-re („világos nappal is úgy tapogatózol majd, mint a vak...”). A későbbi korok a sötétséget az

ítélet jelképeként tekintik; ezt azonban nem szabad "beleolvasni" a szövegbe.

Mivel a 34. v. új időadattal kezdődik, a sötétséget valószínűleg nem lehet legendás vonásnak tekinteni. Ez esetben ugyanis - amint ezt a párhuzamos helyek mutatják - inkább Jézus halálát követően beszélnek róla.

34 A „kilencedik órát” azért említik, mert ez a délutáni imádság órája (vö. Csel 3,1) - itt egyébként elég lett volna egy „azután” is. Jézus „kiáltása” (gör. boao, vö. 1,3) nem pusztán kiáltás, hanem a szorongatott igaz segélykiáltása Istenhez [E.Stauffer]. Ugyanitt a „nagy hanggal” (gör. fóné megalé) szavak fejezik ki a könyörgés intenzitását (nem így a 37. versben). Jézus imájának idézett szövege megegyezik a Zsolt 22,2a-val, arám nyelven. Az idézet célja az, hogy előkészítse az imát követő megjegyzéseket (nem fordítva, azaz az imát követő epizódok nem az ima szövege alapján születtek meg). Az idézet csak a Zsolt 22,2a-ra terjed ki ("incipit", címsor), mert ennek ismerete szükséges a következő gúnyos megjegyzéshez; az elbeszélés bennfoglalt értelme természetesen az, hogy Jézus az egész zsoltárt elimádkozza.

Jézus imája „kiáltás nagy hanggal”; ennek értelmezésében segít az idézett zsoltár szövege (2b vers: kiáltásom; 3: kiáltok; 6: kiáltottak; 25b: meghallgatta kiáltásomat), vö. Zsolt 27,7,9; 31,23; 69,4. Az ima szövege egyben válasz is a megelőző gúnyolódásra, ahol Jézust felszólították, hogy szabadítsa meg magát (30-32.vv.), - hiszen a 22. zsoltárban ez áll [25-26.vv.]: „Atyáink benned bíztak; bíztak benned, és te megszabadítottad őket. Hozzád kiáltottak, és megmenekültek, benned bíztak és nem szégyenültek meg”; vö. 20-22.vv. Jézus imája tehát nem a kétségbeesés kiáltása, hanem a bizalom megnyilvánulása. A szélsőséges helyzetnek megfelelően Jézus rendíthetetlen hite fejeződik ki általa. Jézus "Istentől való elhagyatottságában" imával fordul Istenhez. Imája, melynek történetiségét a 35-36. vv. bizonyítják, arra ösztönözte az elbeszélőket, hogy a 22. zsoltárt a szenvedéstörténet más helyein is felhasználják (passio iusti, az „igaz szenvedése” hagyományok).

Jézus imája az evangélium görög szövegében a Zsolt 22,2a héber szövegének arám fordítása görög átírásban. Márk szövegének eredetiségét („élő”, Istenem) egyes kutatók kétségbevonják, és a pMt-ban szereplő hebraizált változatot („él”) tartják korábbiak, amelyet a targumok tanúsága szerint az arám is átvett; szerintük a Máté-féle változat alapján született meg a 35-36. versekben szereplő, Illéssel kapcsolatos megjegyzés (az „Istenem” és az „Illés” felcserélése, héb. élf - élija). Viszont éppen a Márknál látható

---

különbség (élóf - élíja) a legfőbb bizonyítéka annak, hogy az Illés-megjegyzés nem a Jézus-ima legendás kiterjesztéseként született (Mt szövege éppen a félreértés [felcserélés] lehetőségét igyekszik egyértelművé tenni a két kifejezésnek egymáshoz való közelítésével [élí - élíja]). A jelenlévők nyilván nem csupán az „Istenem” szót értették meg Jézus imájából, hanem az ima (zsoltár) egészét. Mk szövege tehát azt feltételezi, hogy a gúnyolódók tudatosan ferdítették el a Jézus ajkáról hallott ima „Istenem” kifejezését. - A Márknál olvasható (de Márk előtti) beszámoló tehát hűségesen visszaadja a haldokló Jézus arámyelvű imáját.

A szövegben már Márk előtt megjelent az arámú idézett Zsolt 22,2a szövegének görög fordítása. Ez a fordítás nem azonos a LXX (az Öszövetség ún. "Hetvenes" görög fordítása) szövegével.

A LXX-ban „Isten, Isten” áll ezen a helyen (ho theosz, ho theosz), birtokos személyrag nélkül. Ezt sok Márk-kézirat is követi. A zsolnársor kiegészül a „figyelj rám” szavakkal (gör. proszekhesz moj), és a LXX-ban a kérdőszó „mi célból” (hina ti), szemben a Márknál szereplő „mi okból” (ejsz ti) szóval. Ez a „mi okból” gyakori a héber szövegek görög fordításaiban, és inkább az okra, mint a célra kérdez rá. Tévedés lenne tehát a márki szöveget (a LXX alapján) így értelmezni: „Mi célból halt meg Jézus?” (a választ pl. a Mk 10,45 adná meg).

Az ima görög fordítása megerősíti azt az értelmezést, hogy a jelenlévők az ima szövegét vakmerően elferdítették.

35 Az „ottállók” közelebről meg nem határozott csoportja (vö. 14,69; 15,39) akik közül néhányan Jézus imáját hallva gúnyosan megjegyzik: „Íme, Illést hívja” (szó szerint „kiáltja”, „hívja” értelemben, ld. még 10,49), az elbeszélő feltételezése szerint nyilvánvalóan olyan zsidók, akik értik Jézus szavait, de az ő Istenhez intézett imáját rosszindulatosan elferdítik, és azt mondják, hogy Illéshez könyörög. A szövetségességben ez így értendő: Mivel Jézus nem tudja magát megszabadítani (31-32.vv.), kétségbeesésében Illést hívja segítségül.

Illés a zsidó néphit segítő prófétának tartotta, aki népét és igazakat oltalmazza. A halál órájában segítségére van az igaznak, vigasztalja őt és megmenti a veszedelem idején. Ez az elképzelés független Illés végidei (eszkatológikus) szerepétől. Az, hogy a gúnyolódók Jézus imáját rosszul hallották volna („Illés, Illés, miért hagytál el engem?”), nem állítható az evangélium szövege alapján. Az „Istenem” kifejezés (görög-arám élóf) tudatos elferdítéséről van szó.

36 A gúnyolódók egyike - nem valószínű, hogy az elbeszélő római katonára gondolt - odafut (gör. trekhó, ezenkívül csak az 5,6-ban),

megett (gör. gemidzó, ezenkívül a 4,37-ben) egy szivacsot savanyú borral, és megpróbálja megitatni Jézust (folyamatos, a törekvés kifejezésére). Ez azonban már nem sikerül, mert Jézus meghal (37.v.). A szivacsot egy nádra (gör. kalamosz, vö. 19.v.) tűzi (peritithémi, vö. 19.v.), vagyis egy bot hegyére. Ebből megállapíthatjuk, hogy Jézus magas kereszten függ, és ajkát kinyújtott kézzel nem lehet elérni. A savanyú bor (gör. okszosz) közönséges (kevésbé finom) népi ital (vö. Szám 6,3; Rút 2,14), amely jól oltja a szomjat és felüdít. Ez az ital a katonák ellátásához tartozott, és nem azonos a keresztfeszítés során alkalmazott bódító itallal (23.v.), de nem is idegeket ingerlő ecetesszencia. Arra szolgált, hogy a megfeszített seblázát és szomját oltsa, mérsékelve s egyben megnyújtva szenvedéseit.

A későbbi evangélisták - a Zsolt 69,22-re való burkolt utalással - Jézust itt is, miként a korábbi gúnyolás-jelenetekben, mint a szenvedő igazat mutatják be.

A leírás biztosan nem az említett zsoltárszöveg alapján született meg: a Zsolt 69,22-höz csak néhány kulcsszó erejéig kapcsolódik a szöveg: savanyú bor (héb. chómece) és itatott (héb. sáqáh). A LXX fordítás ezeket természetesen a Márknál szereplő szavakat használja (gör. okszosz, potidzó), mert más más megfelelő görög szó nincs is ezekre; így az evangéliumi szövegnek a LXX fordítástól való függése nem bizonyítható. Egy midrás-szöveg (MidrRút 2,14) szerint a savanyú bor fogyasztása a Messiás szenvedésére utal; jelen szövegünk aligha tartja szem előtt ezt a gondolatot.

Azt, hogy Jézust meg akarják itatni, nem segítségnyújtásnak („jött”, H.W.Heidland) szánják. Ez abból látható, amit a többi gúnyoló mond. A „hadd”, szó szerint „hagyjátok” (gör. afete) szorosan összetartozik a következő „lássuk” szóval: hadd lássuk! A gúnyolódók látni akarják, hogy Jézusnak Illést hívó kilátása meghallgatásra talál-e, eljön-e a bajban segítő próféta, lehozza-e őt a keresztről (gör. kathajreó, leveszek)?

Elképzelhető, hogy mindez ismét a szenvedő igaz gondolatát sugallja, amennyiben az elbeszélő a Bölcs 2,17 szövegét tartja szem előtt, ahol a gúnyolódó ellenségek „látni akarják, vajjon” (gör. idómen ej) a szavai igazak-e (vö. Zsolt 22,9) annak, aki bizalmát Istenbe (itt: Illésbe) vetette. Az ellenfelek "kivizsgáló tevékenysége" (E.Schweitzer) azt a célt szolgálja, hogy bebizonyosodjék az igaz önvalomásának (t.i. hogy ő igaz) tarthatatlansága. "Azért itatják meg, hogy Jézus erőt nyerjen, tovább reménykedhessen, és reményének hiábavalósága még nyilvánva-

---

lóbbá váljék” (D.Dormeyer). Jézus halála azonban elérkezik, és ezzel végeszakad a gúnyolódás jelenetének.

37 Jézus halálának egyszerű leírása a „kilehelte [lelkét]” szóval (gör. ekpneó, kilehelek) egyben utal Jézus „lelkére” (gör. pneuma), Jézusra, mint lélekhordozóra. Isten Lelke hordozójának halála még erőteljesebb ábrázolást nyer a szövegben következő „nagy hangot hallatván” (gör. afejsz fónén megalén) kifejezés által. A „nagy hang” a Lélek hordozóira jellemző (vö. 1,26; 5,8), a prófétákra és Isten lelkével eltelt emberekre (vö. Lk 1,42). A MekhKiv 15,2 szerint Isten Lelke maga is „kiált”, és az EtHén 71,11-ben az Emberfia (Hénok) ezt mondja: „Nagy hanggal kiáltottam, a lélek erejével; áldottam, dicsőítettem és dicsértem”.

Nyitott az a kérdés, hogy Jézus utolsó kiáltását az elbeszélő imának tekintette-e (miként ez a pMt-nál valószínű), mely az azt követő „jel” által meghallgatásra is talál? (Vö. alább, 39.v.)

Azok a vizsgálódások, amelyek orvosi alapon igyekeztek meghatározni Jézus halálának közvetlen okát, valamint annak lehetőségét, hogy egy haldokló keresztrefeszített képes-e ilyen hangos kiáltást hallatni, nem hoztak egyértelmű eredményt. Jézus halálának viszonylag gyors beállta, valamint az a tény, hogy mindvégig eszméleténél maradt, végül a szenvedéstörténet leírása szerint igen rövid haláltusája - kollapszusra („összeesés”) engednek következtetni. A hangos kiáltásra talán éppen rendkívüli volta miatt emlékeztek később.

38 A templom függönyének elrepedése, kettéhasadása (gör. szkhi-dzó) mint „jel” szerepel a leírásban, amely jelzi Jézus halálának hatását. Feltűnő, hogy az elbeszélő külön kimondja azt, hogy „kettőbe” (gör. ejsz düó) hasadt a függöny, felülről az aljáig (gör. ap'anóthen heósz kató). Azt már nem lehet eldönteni, hogy pontosan melyik függönyről van szó: a Szentélyt és a Szentek Szentjét, vagy a templomépületet és a templomudvart elválasztó függönyről? A korai egyházban a külső függönyre gondoltak, amely az udvarból is látható. De lehet, hogy a függöny névelője („a függöny”, gör. to katapetaszma) a fontosabb, belső függönyre utal, amelynek elsősorban az eltakarás volt a feladata (ezért szokás ezt az evangéliumi helyet a Zsid 10,19-20 alapján értelmezni). A jel értelmezése nehéz és vitatott. Figyelemreméltó, hogy a (későbbi) zsidó hagyományban a rabbik halálánál szereplő csodálatos jelek „többnyire valamely, az elhunyt jellemében vagy életében mutatkozó, kiemelkedő mozzanattal” állnak kapcsolatban (Billierbeck). Ezért

ezt a jelet leghelyesebb az ítélet és a büntetés jelének tekintenünk, amely igazolja Jézus messiási mivoltát (vö. 39.v.) és a Templomra vonatkozó jövődőlését (13,2; vö. 14,58; 15,29); ugyanakkor a templomi arisztokrácia számára is intést jelent: Jézus igazolást nyer, a zsidó vezetőket pedig, akik Jézus haláláért felelősek, Isten ezzel figyelmezteti és bünteti.

A régi magyarázók a jel értelmezését különböző irányokban kísérelték meg: - Isten büntetése Izrael istentelensége és törvénytíró gonoszsága miatt (LévVégr 10,3; a BertEv 27,27 szerint a bosszú angyala tépi szét a Templom függőnyét: „Két részre osztotta, tanúsággul Izrael fiainak, a szenvedésért, hogy engem keresztre feszítettek”, vö. PétEv 20. - A Zsidók evangéliuma (Jeromos, Lev 120,8), a LévVégr 10,4, az AikEl 1,41,3-4, valamint a szírDidaszk 23 Jeruzsálem pusztulása előjelének tekintik. - Az utóbbi és BenjVégr 9,4 („és elszakad a Templom függőnye. És Isten Lelke kiárad a pogányokra, mint kiöntött tűz”) a pogánymisszióval hozza kapcsolatba. - Az őskeresztény környezetben megszülető szenvedéstörténet szem előtt tarthatja azt is, hogy a Templom, mint a kultusz és az áldozat helye, elveszti jelentőségét.

Óvakodnunk kell attól, hogy a függöny kettéhasadásának jelét a túlzott zsidóellenesség szellemében értelmezzük. A szöveg nem mondja azt, hogy „megszűnt Isten jelenléte a Templomban” (Így J.Jange), sem azt, hogy Jézus halálával „véget ért a zsidó templomi kultusz, sőt általában a zsidó vallás” (L.Schenke), stb. - Mint büntető csodát, a jel értelmét megvilágíthatja a szírBarJel 6,7-8, mely szerint a templom függőnyét egy angyal az utolsó időkhöz elrejtí, hogy a pogányok kezére ne jusson, amikor a Templomot elpusztítják. - Mikor Márk az evangéliumot írja, a Templom már elpusztult, tehát ő ezt a jelet a templom pusztulására vonatkozó jövődőlésnek tekintette (ún. prodigium ex eventu [eljövendő csodaként mutat be egy már megvalósult eseményt]; párhuzamok: bJoma 39b [Talmud], ZsidHáb 6,5,3).

39 A kivégzőosztagot vezető századost (gör. kentürión = lat. centurio) az elbeszélés Jézus halálának kiemelt tanújaként állítja elénk (nyilván tekintettel a 44-45. versekre): hangsúlyozza, hogy a százados „ott állt” (vö. 35. v.), „szemben Jézussal”; „a” századosnak mondja őt (pedig az osztagban ő csak „egy” parancsnok. Az elbeszélő ezt a poroszlót szembeállítja a vértanú Jézussal, mint aki végül feladja meggyőződését Jézus halála láttán: a zsidók királyaként kivégzett lázadó Isten Fia volt!

A százados véleménye azért változik meg, mert látja (gör. idón), hogy Jézus nagy hanggal (gör. főné megalé) így kiáltva (gör. hűtösz krakszasz) hal meg. [Lehet, hogy a „kiáltva” későbbi betoldás, de az „így” akkor is egyértelműen utal a lélek kilehelésének szokatlan módjára, t.i. a nagy kiáltásra.]

A párhuzamos helyeken ezt a vallomást nem egyedül a százados, hanem minden katona (pMt: minden ór) kimondja. Ezt a beállítást azonban nem vihetjük át Márk szövegére. Történetileg hitelesebbnek tekinthetjük a (képzelt) százados magános nyilatkozatát, akinek tudomása lehetett ilyen esetekről; vö. Plutarkhosz (Kleom.p. 823e) híradása: a megfeszített Kleomedész halálakor történt csoda (hatalmas kígyó fonja körül a fejét) alapján az örök az illetőt az istenek fiának (gör. theón pajda) tartják.

A százados vallomását az értékelést kifejező „valóban” (gör. aléthósz, vö. 4 Makk 17,11) vezeti be, amely a kijelentésnek ünnepélyes színezetet is ad. A százados Jézusról - viszonyuknak megfelelően - mint idegenről beszél: „ez az ember” (gör. hűtos ho anthróposz, vö. 14,71). A „volt” (gör. én) folyamatos mult, ez teljesen megfelel a kívülálló megfogalmazásának (nem tükrözi a keresztény felfogást, mely szerint Jézus halála csak átmeneti állapot). Az „Isten Fia” kifejezés névelő nélkül áll (gör. hűjosz theú); ezzel a százados Jézust „Isten fiai” közé sorolja (vö. Bölcs 2,28; 5,5), vagyis Jézus Isten igaz gyermeke. Csak a keresztény értelmezés távlatában tekintik Jézust kivételes (kizárólagos) értelemben Isten Fiának (Istennek „a” Fia); ezt a felfogást a százados természetesen nem osztja.

A századost, mint konkrét (vö. 44-45.vv.), nem tipizált személyt, az elbeszélés a hóhérok egyikeként mutatja be, aki már most, Jézus halálakor belátja azt, amit a Szenvedő Igaz ellenségei csak a parúzia napján fognak megérteni: azt, hogy Jézus igaz volt, Istennek (egy) fia.

A Bölcs 2,12-20; 5,1-7 alapszemlélete jelen van az evangéliumi elbeszélésben. Ezt mutatják a közös kulcsszavak, mint a „látván” (gör. idontesz, 5,2), „ez volt” (gör. hűtosz én, 5,4), „hogyan sorolták Isten fiai közé” (pósz elogiszthé en hűjojsz theú, 5,5) és „Isten fia” (gör. hűjosz theú, 2,18; vö. 2,13.16). Lukács azt mondja: „igaz volt”, és ez teljesen megfelel a márki szöveg értelmének is. - A százados határozatlan „Isten fia” kifejezését - a szenvedéstörténet összefüggésében, és még inkább a pogánymisszióra már visszatekintő Márk evangéliumában - joggal vehetjük a teljesebb „az Isten Fia” értelmében.

* * *

Az ősi hagyomány, mely ebben a részben fennmaradt, több hitelt érdemel, mint amit általában az újkori kutatók körében élvez. A gúnyolás jelenetét a Jézusnak felkínált itallal együtt (35-36.vv.) történetileg hiteles beszámolóknak kell tekintenünk, mivel meggyőző bizonyítékot nem találunk arra, hogy ezt a jelenetet utólag alkották volna meg. Hiteles Jézus-szónak bizonyult Jézus eredeti, arám nyelven idézett imádsága is, a Zsolt 22,2a szövegével, benne az „Illés”-sel össze nem téveszthető „Élőfi” (Istenem) szóval.

Egyes szerzők, irodalomkritikai megfontolások alapján azt feltételezik, hogy a tárgyalat szövegrész legrégebbi eleme az a mozzanat, amikor egy résztvevővel teljes római katona itallal kínálja Jézust, és az Illéssel fémjelzett gúnyolási jelenet ennek a mozzanatnak a későbbi kiterjesztése és átértelmezése. Ezek a feltételezések nélkülöznek minden olyan alapot, amelyet az adott szövegben ki lehetne mutatni. Az a szemlélet, hogy Illés segítő próféta (ennek legrégebbi írott tanúja éppen a Mk 15,35-36), egyáltalán nem illik bele az Illéssel kapcsolatos keresztény hagyományok körébe. Jézus imájának görög fordítása tanúsítja, hogy az ima szövegét kezdettől fogva arám nyelven őrizte a hagyomány. Az arám szövegre szükség volt a gúnyolás-jelenet miatt, tehát nem lehet későbbi visszafordítás.

Azt, hogy a sötétségről szóló híradás csak jelképes kifejezésforma, nem lehet feltétlen igazságnak tartani, mivel a keresztrefeszítés elbeszélése távolról sem gazdag apokaliptikus vonásokban. Egyáltalán nem lehet kizárni azt, hogy a szöveg egy ténylegesen megtapasztalt természeti jelenség emlékét őrzi (amelyet természetesen lehetett jelként is értelmezni).

A harmadik jelenet (37-39.vv.) értékelése jóval nehezebb. Jézus halálkiáltásának történetiségét semmiképpen sem lehet megkérdőjelezni. Valószínű viszont, hogy a templom függönyének kettéhasadása legendás részlet az elbeszélésben, bár a szűkszavú megfogalmazást ez esetben igen nehéz megindokolni. A százados biztosan nem legenda szülte alak, vallomását a (ténylegesen létező) vallástörténeti párhuzamok ellenére sem kell okvetlenül történetietlenné tartanunk. Az azonban valószínű, hogy a Márk előtti szenvedéstörténet a Bölcs 2,12-20; 5,1-7 hatása alatt készült, és ha más nem is, a vallomás szövege („Isten fia”) tudatos szerkesztés eredménye.

Az egyáltalán nem lehetetlen, hogy a pogány százados Jézust hősnek, az istenek fiának tartja. De az „isten fia” megjelölés a hellénista kultúrkörben csupán a császárkultusz megszokott kifejezése. Az tehát megbízható híradás lehet, hogy a kivégzőosztag vezetője Jézust jogtalanul kivégezett vértá-

---

núnak tekintette, és ezt nyilvánosan kifejezésre is juttatta. De számolnunk kell azzal is, hogy az Ósegyház az általa alkotott szenvedéstörténetben (melyet áthatnak az „igaz szenvedése” hagyományok), Jézus pogány hóhéranak a szájába adott egy olyan vallomást, amely a szándékosan tárgyilagos beállítással ellenére is lehetővé tette a sajátosan keresztény szellemű értelmezést.

A szenvedéstörténet egészének fényében a százados vallomása Jézus zsidó ellenfeleinek szóló, megtérésre ösztönző felhívás (vö. 14,62).

* * *

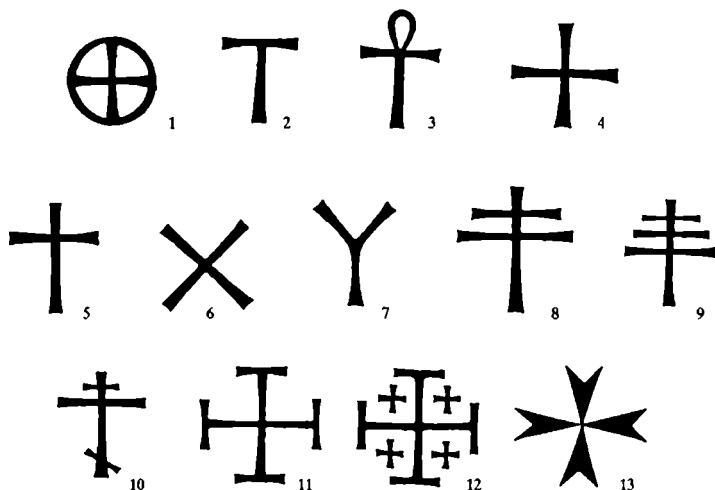
A Márk- evangélium egészének fényében a tárgyalt jelenet új megvilágításba, az értelmezés sajátos összefüggésébe kerül. Ha a szenvedéstörténet kereteit elhagyjuk, Jézus kiáltását a kereszten - már a feltámadást meghirdető jóvendölések és a feltámadásról szóló híradások fényében szemlélhetjük (a Zsolt 22 is szem előtt tartja mind az igaz szabadulását, mind ennek a szabadulásnak az előzetes meghirdetését). A Mk 15,39-ben zárul az „Isten Fia” kifejezésnek az egész művet átfogó íve (1,1; 9,7; 15,39). A pogány százados a kereszten a pogánykeresztény egyházat képviseli, amely a Templomnak a függöny-csoda által előrejelzett pusztulására már mint múltbeli eseményre tekint vissza. Biztos viszont, hogy Márk Jézus halálát még nem tekintette úgy, mint a zsidóság végleges elítélését (ezt sokan feltételezik), hiszen az evangélista, aki maga is zsidókeresztény, fajtestvéreit nem zárhatta ki a Jézus halála által megvalósuló üdvösségből (vö. 10,45; 14,24). Isten azért fenyít, hogy a megfenyítettek megtérjenek. A megtérésnek természetesen azt kell eredményeznie, hogy a megfeszítettet elismerjék (16,6) mint Feltámadottat, mint Isten Fiát; és el kell vezetnie mindenkét a Krisztust követő kereszthordozáshoz (8,34-36).

Márk szerint az evangélium lényege Jézus élete, halála, feltámadása. Hirdetni kell ezt minden népnek (13,10) az egész világon (14,9), hogy mindenki megvallja Isten Fiát. Ebben a vallomásban annak, ami az emberi bölcsesség szerint „volt” (15,39) át kell nemesülnie azzá, ami az isteni kinyilatkoztatás szerint „van” (9,7; vö. 1,11); a hit által (1,15), melynek tágya a Keresztfeszített, győzelmi jele pedig a kereszten.

*Rudolf Pesch, Das Markusevangelium
Herder, 1980, 491-502.o.*

---

1. Körkereszt [eredetileg a nap és a világság jelképe] Krisztust, mint minden lény forrását jelképezi
2. Tau-kereszt [Ez 9,4: a szabadulás jelképe] Szent Antal keresztnek is nevezik
3. Füles kereszt [az ősi Egyiptomban az élet jele: felkelő nap és lefelé a napsugár] keresztény átértelmezése is van
4. Görög kereszt, gyakori díszítőelem a keleti egyházakban
5. Latin kereszt, Krisztust jelképezi
6. András-kereszt, András apostol vértanúságának a jele
7. Villáskereszt [életfa-jelkép], a görög PSZI betűre emlékeztet (pszükhé=lélek); így lehel rá a pap a keresztvízre
8. Kettős v. apostoli kereszt [kisebb vízszintes szára a kereszt felíratát jelzi], érsekek, pátriárkák, kiváltságokkal felruházott uralkodók (Szt. István) viselhetik
9. Pápai kereszt [a 3. vonal megkülönböztetésül szolgál]
10. Ortodox kereszt [a ferde vonal Jézus lábtámaszára utal]
11. Talpaskereszt [a Meroving uralkodóknál jelenik meg]
12. Jeruzsálemi kereszt [a Szent Sír lovagjai viselték] Az öt kereszt Krisztus öt sebeit jelzi
13. Máltai kereszt [a johannita lovagok ill. a Máltai Lovagrend jelvénye], nyolc csúcsa a Nyolc Boldogságra utal.

*Arató Miklós Orbán O.Cist.
[Bővebben: Verbény-Aráto: Liturgikus lexikon
Ecclesia, Budapest, 121-132.o.]*

*A mélységes tisztelet és hála,
amellyel Jézus kereszthalálára
emlékezünk,
kifejeződik a kereszt fáját övező
ún. Szentkereszt legendákban*

A Szent Kereszt legendája

Amikor ósatyánk, Ádám [930 éves korában, vö. Ter 5,5] meghalt, gyermekei eltemették. Ádám harmadik fia, Szet [aki ekkor éppen 800 esztendő volt, vö. Ter 5,4-5] hozott a Paradicsomból, az Élet Fájáról egy ágat, és elültette apja sírjára.

A fa ott élt és terebélyesedett Ádám sírja fölött sok-sok évszázadon át. Hosszú idő multán a vidék lakói letelepedtek a fa közelében, várost alapítottak, és a helyet elnevezték Jeruzsálemnek. Később a várost az izraeliták foglalták el Dávid király vezetésével [2 Sám 5,6-9]. Dávid fia, Salamon templomot épített a város mellett [1 Kir 5,15-8,66]. Ekkor a fát kivágták és egy nagy gerendát készítettek belőle, mert be akarták építeni a templomba. Mivel azonban nem illett sehová sem a templom többi gerendája közé, végül meghagyták. Odafektették a Kedron patak fölé, és hídként szolgált hosszú évszázadokon át.

Sába királynője Jeruzsálemben járván [2 Krón 9] felismerte a fa szent rendeltetését.

Ebből a fából faragták Jézus keresztjét, és éppen Ádám sírja fölött állították fel a Golgota szikláján. Amikor Jézus meghalt, megrepedtek a sziklák [Mt 27,51]. Jézus kiontott vére a sziklahasadékon át lecsorgott Ádám koponyájára, fizikai érintéssel is jelezve a számára kieszközölt szabadulást. [Ádám koponyáját meg is találták azon a helyen. Ma is ott őrzik a Golgota alatti Ádám-kápolnában. Erre utal keresztjeinken a koponya és a két karcsont. Fent a Golgotán a 15 cm széles sziklarepedés is látható: a kereszt helyétől 145 cm-re jobbkéz felé egy érclap alatt. Le lehet látni rajja az Ádám kápolnába, sőt egészen a „poklokra”.]

Ádám sírja és a keresztfa helye éppen a világ közepén (régiesen: köldökén) van. Ez nyilvánvaló abból, hogy Ádám nevének négy betűje (a görögben) a négy világtáj kezdőbetűinek felel meg: A(natolé, Kelet),

---

Legenda

D(üszisz, Nyugat), A(rktosz, Észak) és M(eszembria, Dél). Ezt jelzi a Golgota alatt elhelyezett hatalmas kőgolyó.

A zsidók Krisztus keresztjét, a két latorét, valamint a szöveget, a töviskoronát és a lándzsát bedobták egy húsz láb mélységű gödörbe, hogy soha azokat meg ne lehessen találni, és így a Megfeszítettnak még az emlékezete is feledésbe merüljön. Törmelék és szemét fedte több száz éven át.

Szent Ilona, Nagy Konstantin császár (306-337) édesanyja találta meg. A császárné fia ösztönzésére keresztelkedett meg (a Jordán vízében), és igen jámbor, istenfélő életet élt. A Szentlélek indította arra, hogy keresse meg a szent ereklyéket. A Golgota melletti ciszternában meg is találta azokat, de nem lehetett tudni, hogy a három kereszt közül melyik volt Jézusé. Ezt csak csoda dönthette el. A keresztet külön-külön egy halotthoz érintették, és az egyik érintésnél a halott feltámadt. Ez volt tehát Jézus keresztje.

A kereszt fáját Szent Ilona két részre vágatta. A kisebb darabot két szöggel együtt elküldte fiának Konstantinápolyba. Nagy Konstantin az egyik szöveget a sisakjába, a másikat harci paripájának zablyájába dolgoztatta bele. A kereszt-ereklyék egy része később Rómába került a Santa Croce [Szent Kereszt] templomba.

Szent Ilona kérésére Nagy Konstantin Jézus sírja fölé szép templomot építtetett. Ezt a templomot a Szent Kereszt templomának nevezték. Az anyacsászárnő a kereszt megmaradt nagyobb darabját ezüst- és aranylemezekkel díszítve a Szent Kereszt templom egyik kápolnájába, a főoltártól északi irányba eső sarokban egy erre a célra készített benyílóban helyezte el. Itt őrizték mintegy négy évszázadon át, míg a perzsák el nem rabolták.

Magára a Golgotára, ahol Jézus keresztje állt, egy másik, díszes keresztet állítottak fel, az ún. golgotai keresztet (Szent Jeromos is látta, +420). Ezt a drágakövekkel kirakott keresztet II. Theodóziusz (408-450) ajándékozta a szent helynek.

614-ben a perzsák lerombolták a jeruzsálemi szent helyeket. A hódító perzsa király, Kozroe (II Khosrau, 590-628) elhurcolta a szent kereszt ereklyét is. De a perzsák hamarosan alulmaradtak Eradiusz (Herakliusz, 610-641) bizánci császár hadaival szemben. Midőn Eradiusz császár, legyőzve Kozroét, a Szent Keresztet Jeruzsáleembe visszavitte a pogányok területéről, királyhoz illően bíbort öltött, és lóháton

---

---

nagy pompával akarta a szent ereklyét bevinni Jeruzsálembe az ún. Aranykapun [Csel 3,2: Ékes kapu] át. Amikor a kapuhoz érkezett, a kapu két fala oldalról összeszűkül, és megakadályozta a belépést. És íme, az Úr angyala állott a kapu fölött, mondván: „Midőn az egek Ura lépett át ezen a kapun, nem királyi pompával, hanem alázatosan, számárháton jött, és az ő követőinek az alázatosság példáját hagyta.” Ezt mondván az angyal eltűnt. Akkor a császár könnyeket ontva megoldotta saruját, levetette ruháját, és egy szál ingben alázatosan a keresztet a vállára vette, és a kapuhoz vitte. Ekkor a fal szétvált, és Eradiusznak szabad volt belépnie. Így került vissza a szent ereklye a korábbi helyére.

A későbbiekben más rablás is történt még. A Megfeszítés helyén oltár áll, és az oltár lapja alatt, a lapot tartó oszlopok között egy kerek ezüst lemez fedi azt a helyet, ahová Krisztus keresztjét a sziklába állították. Ezt a sziklát az ortodox görögök 1809-ben kivágták a Golgotából, hogy elvigyék magukkal Konstantinápolyba. Mikor másnap reggel a jeruzsálemi ferencesek felfedezték az üreget, ezzel a szemrehányással fordultak a görög sekrestyészhez: Miért csináltátok ezt a botrányt? A válasz ez volt: És ti miért vittétek el az Úr jászolát Rómába? - Csakhogy a szikladarabot szállító hajó a szíriai partnál zátonyra futott, mert az ég haragja olyan vihart támasztott, hogy az istentelen rablók a tenger mélyén lelték sírjukat. A nevezetes szikla is a tengerbe veszett mindörökre.

Molnár Ferenc

A Biblia Isten szava.

A Biblia az üdvösség története.

Mária meghallgatta és megőrizte szívében Isten szavát.

Ha szeretettel olvassuk, meghallgatjuk és megőrizzük a szívünkben az Atya üzenetét gyermekeihez, akkor - mint Jézus - növekedni fogunk szeretetben és bölcsességben.

Isten szava a szeretet fénye, táplálja hitünket, szívünket és lelkünket.

Ez a Szó véghez viszi, amit mond.

**Jean Vanier, Jézussal Járok
Lámpás, Aballget, 1990**

Olvasmányaim között egy szép történetet találtam. A mi feltámadásunk jutott róla eszembe. Olvassátok el!

A kis Jeromos

Fekete István

A boldogság

A kistróka az első elkeseredés haragjával és szomorúságával ballagott az erdőn. Nem figyelt a neszekre, melyek veszélyesek lehetnek, és nem figyelt a fűszálak apró mozdulásaira, melyek zsákmányt jelentettek.

Ha ember lett volna, talán leissza magát, és azt mondja: „Ott egye a fene az egészét!” - de mivel csak egyszerű róka volt, nem tudott bánatával mit kezdeni.

Két rettenetes pofon és egy marás sajgott képén és nyakán, melyeket anyjától kapott, ugyanattól az anyától, aki eddig az életét adta volna érte.

Azért, mert többet akart enni a nyúlból, amit anyja hozott? Azért, mert éhes haragjában rá is morgott szülőjére? Hát nem a szülők dolga eltartani a fiatalokat?

- Szerezz magadnak! - morgott még utána anyja. - Sose lesz belőled rendes róka!

Ilyeneket mondott az öreg szuka, s utána tovább ette a nyulat ...

A kistróka pedig elindult világgá.

Boldogtalan volt.

A harmatos úton egy kígyó vonaglott előtte, s amikor meglátta a rókát, eszeveszetten siklott a bokrok alá.

- Ez se boldog ... - nézett utána a kistróka, és nem üldözte.

Az erdei tisztáson koronás szarvasbika terlegette teheneit, és bőgve ordított egy másik bikának kihívó komiszságokat.

A kistróka elbűvölve nézte a hatalmas urat. A bika nyakán kiduzzadtak az erek, a szeme elködösödött, és agancsával verte teheneit. Erős volt, győzelmes, és a kistróka elfeledte a pofonokat.

A szarvasbika nem fél, asszonyai vannak, félelmetes és boldog ...
Mennyivel jobb dolga van az ilyen hatalmas szarvasnak!

Ekkor különös dolog történt. Valami vészes csattanás vágott a szarvasok közé, a láthatalan ostor ereje szétszakított egy fiatal fát, s a szarvasok szétugrottak, mint óriás szöcskék. A tisztáson pedig két ember jelent meg.

A kisoroka reszketve nézte őket egy bokor alól.

- Itt állt a bika - mondta az egyik.

- Nem látok vért.

- Talán később... Nem mindenik vérzik.

- Ide nézzen!

Odamentek a fához, melyet szétronsolt a golyó.

- Hát bizony ... a fa felfogta ...

- Soha életemben ilyen bikát nem lövök! Boldogtalan vagyok ...

És elmentek.

A róka lapult egy darabig még a bokor alatt, és gondolkodott. Nem boldog a szarvas se, pedig hatalmas és szerelmes. De az ember se boldog, mert nem tudta megölni a szarvast, pedig az ember a legnagyobb, és egyedül ő parancsol az erdőn.

Hol van hát valaki, aki boldog?

Talán a bagoly meg tudná mondani?

Elballagott a nagy erdei bagoly szállására, mert őt tartották az erdei népek a legbölcsebbnek.

A vén tőgyfa odújában nagy veszekedés folyt. Bagolyné szidta az urát, mint a bokrot.

- Majd adok én neked még fényes nappal is csavarogni! Más tisztességes baglyok hajnalban mind hazamennek, de te ... te ...

A kisoroka meg se állt. Ettől kérjen tanácsot? Hiszen a bagoly se boldog, mert van felesége ...

Az öreg cserfa ágán egy rigó füttyülgetett csak úgy magában.

- Ugye, te boldog vagy, rigó, hogy olyan szépen füttyülsz?

A rigó alig tudott szólni.

- Hát nem hallod, hogy füttyülve siratom a párom? Elvitte a héja ...
Sose lesz már nekem olyan párom ...

A róka ment tovább, és csóválta a fejét. Ez meg azért boldogtalan, mert nincs felesége. Nehéz eligazodni egy kisorókának!

Közben elfeledte a pofonokat, és leült egy öreg tuskó mellé, ahova odasütött a nap. Különösen meleg őszi nap volt; a varjak még nem károgtak, a cinkék még nem szóltak őszi halk hangon, és az utakon nem siránkoztak a búbospacsirták, mert a hideg őszi szél még nem hozott elhagyatottságot az utakra.

Pedig már október volt.

Ült a kisoróka, és nézte az erdőt; az erdő kedvetlenül rázta millió levelét, és hajlongott, pedig aludni szeretett volna.

- Hát senki se boldog? - kérdezte magától félhangosan a kisoróka.

- Dehogynem! Én boldog vagyok ...

A tuskó mély repedésében egy csúnya hernyó bábozta be magát, és vidáman szótte saját koporsóját.

A kisoróka fitymálva nézett rá.

- Te?

- Én!

- Aztán mitől vagy boldog, te féreg?

- Attól, hogy tudom, féreg vagyok, és hiszem, lepke leszek valami-kor.

A kisoróka ásított.

- Nem értelek - mondta, és elballagott hazafelé.

- És egyedül kell élned, ha boldog akarsz lenni! - kiáltott még a róka után a hernyó, akire viszont már senki sem hallgatott. - Ilyenek vagytok mind ... a boldogságot keressétek, s ha megtaláljátok, elmentek mellette - susogta, és magára zárta bábkoporsóját.

A kisoróka pedig ballagott az úton, gondolkodva, hogy csak a féreg boldog, de ki akar féreg lenni, hogy boldog lehessen? Nyomában őszi csend pergett, és a fákról tűnődő levelek szálltak a száraz avarra, s zörrenésükben mintha azt kérdezték volna:

- Miért?

De erre már nem válaszolt senki.

*(Fekete István: Rózsakunyhó
Móra, 1973, 230-233.o.)*

Húsvét Jeruzsálemben

Az 1990-es Húsvét az 'intifada' (palesztín „felkelés”) jegyében kezdődött. A pálmás-olajágas virágvasárnapi menet Betfagétól csak a Getszemáni bazilikáig tartott, nem lehetett bevonulnunk Jeruzsálembe, mint máskor. A Béke Városa (a népies etimológia szerint ezt jelenti a városnév; valójában „Salim [kánaáni alkony-isten] alapítása”) még ma sem tudja befogadni a Béke Fejedelmét.

A latin pátriárka útmutatása szerint pálmalengetés és énekek helyett kisebb csoportokban haladhattunk csak, csendesen elmélkedve, rózsafüzért imádkozva engesztelésül a béke és az igazság ellen elkövetett bűnökért. A korábbi napokban ugyanis palesztín részről több névtelen telefonhívás érkezett a ferences Custodia kolostorába. Kémény megtorlásokat helyeztek kilátásba, ha a katolikusok megtartják a szokásos virágvasárnapi, örömteli bevonulást.

A Nagyhéten más, szomorú esemény is történt. A Feltámadás bazilikája közelében, a jeruzsálemi keresztény piac („szúk”) mellett a görög-ortodox pátriárkátusnak volt egy nagy épületkomplexuma, egy örmény embernek a gondjaira bízva. A gondnok - hatáskörét túllépve - óriási összegért "eladta" az épületet egy zsidó szövetkezetnek, és - eltűnt a pénzzel. (Az összeg jó részét az izraeli lakásügyi minisztérium fizette.) A szövetkezet tagjai azonnal beköltöztek az épületbe és nagy ünnepet rendeztek. A házat azóta katonák őrzik.

Nagycsütörtökön reggel az ortodox pátriárka szokás szerint ünnepélyesen bement a Szent Városba, hogy elvégezze a szertartásokat. Úija, mint mindig, ott haladt el az elfoglalt épület előtt. Amikor a menet a ház elé ért, az egyik pap kilépett a menetből és letépte a ház kapuján lévő kereszt tetejére ragasztott Dávid-csillagot. A menetben levő fiatalok is kiáltozni és tüntetni kezdtek. A házat őrző katonák erre könnygázbombákat lőttek a tömegbe, és a bombák egyike éppen a pátriárka közelébe esett. A jól megtermett pátriárka lezuhant és elkábult, összetörte a mellkeresztjét is. Úgy támogatták be a Feltámadás bazilikájába; a tüntető fiatalok is ott kerestek menedéket az őket üldöző katonák elől. (Az izraeli bíróság azóta sem hozott döntést az ügyben.)

Mi, akik ezalatt a latin rítusú szertartáson vettünk részt, éppen ekkor jöttünk ki a templomból: ezekbe a menekülő emberekbe és a könnygáz szagába ütköztünk.

A római rítusú hívek Jeruzsálemben a nagyheti szertartásokat szinte kivétel nélkül reggel végzik, az ún. status quo előírásai szerint. Ez egy 1878-as egyezmény, amely az 1840-es állapotokat (status quo) szabja meg mint mindenkor mérvadókat. Az egyezmény záróaktusa volt a krími háborúnak nevezett nemzetközi konfliktusnak (1853-56), amelynek során Oroszország alulmaradt a franciák, angolok és Piemont által támogatott Törökországgal szemben. A háború közvetlen kiobbantó oka az volt, hogy a betlehemi barlangban az (Oroszország által támogatott) ortodoxok lesztek a (franciák támogatta) ferencesek által a születés helyére helyezett aranycsillagot.

A háború befejezése után az 1840-es állapotokat figyelembe véve minden időkre megszabták az egyes helyeken a tulajdonjogokat és a szertartások idejét, útvonalát, menetét. Minden oszlopnak, ablaknak, minden padozatkönek megvan a maga gazdája. A legfontosabb szent helyeken (betlehemi Születés bazilika, Feltámadás bazilikája, Szűzanya sírja, stb.) az egyes egyházak (és a pártoló államok) minden talpalattnyi helyért drága pénzeket fizettek az arab ill. a török államnak. Az egyezmény megszabja az egyes egyházak körmeleteinek útvonalát is, a szertartások helyét, idejét, nyelvét, stb. A Feltámadás bazilikában ezért végeznek néhány szertartást mindmáig a régi (tridentini) liturgia szerint.

Nagycsütörtökön a (reggeli) Utolsó Vacsora-szentmise után sokan elmentünk a az utolsó vacsora termébe. Ez nem az Óvárosban van, hanem a mai városfalakon kívül, a (tévesen) Sionnak nevezett városrészben. Jézus korában ez a rész az esszénusok negyede volt (ismertebb a Holt tengeri kolostoruk Kirbet Kumránban). A domboldalon megtalálták az Esszénusok Kapujának alapjait, és feltártak sok rituális fürdőt is (az esszénusokra jellemző volt a gyakori, szertartásos fürdés).

Mivel ebben a városrészben voltak az első jeruzsálemi keresztény közösség gyülekezőhelyei, az ősegyháznak az esszénusok lakóhelyéhez való közelsége magyarázatot ad azokra a rokon vonásokra, amelyeket megfigyelhetünk az első keresztények élete és az esszénusok szokásai között (pl. a vagyonszövetség, vagy a testvéri feddés [Mt 18,15-17], stb.).

Az utolsó vacsora terme régen a ferenceseké volt, ma állami tulajdon. A török fennhatóság idejében vették el a ferences rendtől. A mai épület nem Jézus idejéből való: a keresztiesek építették a jeruzsálemi keresztény uralom idején (1099-1244).

A gótikus stílusban épült „emeleti terem”-ben [Mk 14,15] csönd van, csak a madarak csicsergését hallani a kertből. Meghatottan emlékezünk arra, ami ezen a helyen történt: Isten Fia leszállt a földre, hogy megmossa a lábainkat, táplálékul adja nekünk a Kenyérben saját életét, nekünk adja mindenét, hogy belőle éljünk.

Az utolsó vacsora terme nem volt messze Kaifás palotájától (a közelben lévő örmény egyház telkén feltárt épületek egyike lehetett). Jézust itt tartották fogva, talán éppen a „Kakasszó temploma” alatt talált üregek egyikében. (A templomot Péter tagadásának és bűnbánatának emlékezetére építették.) A templom alatti veremben egy oltár áll, rajta a zoltáros szavai: „A verem mélyére vetettél, a sötétségbe és a halál árnyékába” (Zsolt 88,7).

A templomtól Jézus-korabeli lépcső vezet a lejtőn lefelé, a Sílóe tó irányába. Korlát veszi körül az ősi, omladozó lépcsőt, mégis mindenki végigmegy rajta: ott, ahol Jézus és tanítványai lementek a Getszemáni kert irányába, Hallél (Allelúja) zoltárokat énekelve: „Körülfontak a halál kötelékei, a sírtól való rettegés fogott el engem ... De te megmentettél engem a haláltól, szememet a sírástól, lábamat a bukástól. Az Úr előtt járhatok az élők földjén ... (Zsolt 116,3.8-9).

Csütörtök este részt vettünk a Getszemáni bazilikában a szokásos egyórás virrasztáson. A kert, amelyben a bazilika áll, Jézusnak egy barátjé vagy rokoné lehetett. Talán azért van itt a közelben a Szűzanya sírja (síremléke) is.

A bazilikában, azon a helyen, ahol Jézus az emberi gyöngeség és az elhagyatottság mélységeivel szembesült, az „egyórás” (vö. Mk 14,37) virrasztás alatt egészen közel érezzük magunkat Óhoz, és Őt is mihozzánk...

Nagypénteken is reggel van a latin rítusú szertartás, a Passió a Föltámadás bazilikában. A templom helyén Jézus korában egy használaton kívüli kőfejtő volt. Közel lévén a városfalakhoz (bár a falak Jézus korabeli helyzete még nincs teljesen tisztázva), a rómaiak az egyik sziklafalat, amely a kőfejtők munkája során keletkezett, kivégzőhely-

---

---

ként használták. Jézus sírja közelében több más korabeli sziklasírt is találtak.

A Bar-Kochba felkelés (135) után Hadriánusz római császár, hogy örökre eltüntesse a lázadó zsidóság kultuszának emlékeit, pogány templomot építtetett ide is éppúgy, mint a többi szent hely fölé (zsidó templom, betlehem-i barlang, szamaritánusok temploma, stb.). Igaz, ezzel inkább megőrizte, mint eltüntette az emlékeket.

A szenvedéstörténet szavait nem lehet közömbösen végighallgatni itt, a Golgotán. Beleremegünk, amikor elhangzik a mondat: „És fejét lehajtva kilehelte lelkét”.

Ezt az egy mondatot még a latin szertartású pap is ott mondhatja, ahol a hagyomány szerint a kereszt állt (és most az ortodoxok birtokában van). Érzem, bosszankodnom kellene ezeken a kötöttségeken, de itt és most nem tudok már másra gondolni, mint Órá, az ő nagyvonalú szeretetére, amely képes arra, hogy hamuvá hamvassza a mi kicsinyességeinket ...

Passió után, délelőtt járjuk végig a keresztutat. De este is van még egy szertartás, amelyen a helybeli (arab) keresztények közül a legtöbben résztvesznek: Jézus sírjátételének szertartása.

Az ünnep a Föltámadás templomában, a Golgotán kezdődik. Kihúzzák Jézus keresztjéből a szögeket, és mindannyian megcsókolják azokat. Azután hoznak egy Jézus-szobrot (vagy inkább bábut, mert mozgatható), lepelbe takarják, a megkenés kövére fektetik, illatszerekkel megkenik, majd beviszik a Szent Sírba, és elhelyezik ott, ahol Jézus teste nyugodott.

Bizony, hiába szertartás és utánzat mindez, ott, azon a helyen nem lehet megindultság és könnyek nélkül végignézni ...

Nagyszombat hajnalban mindenki egyszerre ünnepel: latinok, görögök, szírek, koptok, etiópok, örmények. Egyszerre és egy helyen, de sajnos nem együtt: a zsúfolásig megtelt templomban mindenki a maga nyelvén a maga liturgiáját végzi. A Sír belsejéből a (jámor hívek szerint csodásan) meggyúlt húsvéti lángot a görög pátriárka adja tovább a tömegnek. (A szent lángot még aznap éjjel elviszik a betlehem-i bazilikába, sőt a görögországi kolostorokba, templomokba is.) Végül a tömeg (mégiscsak együtt) elindul a Lánggal, számtalanszor körbejárva a Sírt, ünnepelve Őt, aki „nincs már itt, mert feltámadt” [Lk 24,5].

Székelly János

A Békés-Dalos Újszövetség

1949-ben tízezerrel szálltak hajóra a magyar menekültek, és indultak a világ távoli vidékeire. Ez azt is jelentette, hogy többségük soha többé nem tér vissza Magyarországra.

A Rómában lévő katolikus magyar közösség szeretett volna ezeknek a menekülőknek a kezébe adni valamit, ami magyar és keresztény, ami hazájukhoz és a magyar egyházhoz köti őket. - Mi is lehetne-ez? - mérlegeltük. Szóba jött sok minden a rózsafüzértől a paprikáig. De nem találtunk semmit, ami egyszerre igazán magyar és igazán keresztény ajándék lett volna.

Végül valaki azt javasolta: Adjunk nekik magyar Szentírást. Az ötlet mindenkinek megtetszett. Igen ám, de honnan vegyünk ennyi magyar Bibliát? Természetesen, ki fogjuk számukra adni, itt külföldön. De melyik szöveget? Hiszen a régi Szent István Társulat-i fordítás ebben a helyzetben nem lenne megfelelő (tele van régies kifejezésekkel, valaválakkal), más fordítás pedig nincs. Nos, akkor le fogjuk fordítani az Újszövetséget szép, mai magyar nyelvre.

Nagy volt a lelkesedés. Aki csak tudott valamit görögül, mind összegyülekeztünk, úgy 15-20-an (pl. Hladky Endre, Mihalovics Zsigmond, Kovalik Gábor), és egyik nap ünnepélyesen elkezdtük a munkát. Mindenki lelkesen résztvett a fordításban, hozzászólt, javasolt, segített, vitatkozott. El is készült egy hosszú délután Máté evangéliumából - összesen tíz vers. A végén megnéztük az eredményt, és csalódottan megállapítottuk, hogy ebben az ütemben bizonyára évtizedekig tartana a vállalkozás. Egy ideig tanakodtunk, aztán valaki meghozta a bölcs döntést:

- Itt a Békés Gellért, ő teológus (dogmatikát tanítottam az Anselmóban), és a Dalos Patrik, aki biblikus - majd ők ketten megcsinálják!

Mi pedig vállaltuk, - és meg is csináltuk. Két éven át minden délután 3-tól 3/4 7-ig együtt ültünk, előttünk a görög szöveg, a Vulgáta, meg jónéhány modern fordítás, és dolgoztunk. Én fordítottam, Patrik pedig ellenőrizte, javította az általam javasolt szöveget. Később egy időre (az Apostolok cselekedeteinél és a Jakab levélnél) Íróffy Zsolt bencés is bekapcsolódott munkánkba.

Közben az ismerősök körében egyesek azt mondták: - Na a Békés Gellérték is jól megszedik majd magukat ebből a Szentírásból! - Erre aztán a római emigráció vezetőjének, a volt szentszéki nagykövetnek, báró Apor Gábornak írásba adtuk, hogy soha, semmiféle honoráriumot nem fogunk elfogadni ezért a munkáért - legfeljebb néhány tiszteletpéldányt az egyes kiadásokból.

Amikor elkészültünk, kiadót és pénzt kellett szerezni. Zágon József prelátusnak sikerült ez, a Pápai Magyar Intézet igazgatójának. Neki jó kapcsolatai voltak Németországban, ahol korábban működött. A Frankfurt melletti Limburgból egy rendi nyomdától kapta a legkedvezőbb ajánlatot.

A német szedőnek nem volt egyszerű dolga a magyar szöveggel. Egész nyáron ott ültem mellette, és javígtattam a hibáit. Hetek múltán persze már egészen jól kiismerte magát a magyar ékezetek dzsungelében.

1951-ben végül elkészült az első kiadás, és boldogan osztogattuk idegenbe szóródott magyar testvéreinknek. Olyan sikere volt, hogy hamarosan újabb kiadásra volt szükség. A második kiadás már Rómában jelent meg. Ekkor készültek róla a filmek is, amelyeket azóta mindig újra fel lehetett használni. Mert az elmúlt negyven év alatt már tíz kiadás elfogyott. Előbb a kinti magyarok között terjedt, később azonban egyre többet kértek itthonról is. A megjelent 300-350 ezer példánynak a kétharmada Magyarországra került. 56-ban például egyszerre 50 000-et hoztunk haza.

Titkon mindig abban reménykedtem, hogy ezt az Újszövetséget egyszer majd Magyarországon is ki lehet adni. Életem egyik nagy álma teljesült most, hogy ezt megérhettem.

*Békés Gellért
bencés szerzetes*

SZENTÍRÁS ALAPÍTVÁNY

olcsó szentíráskiadások támogatására
1063 Bp. Szív u. 51. sz.

* * *

Számla: 510-046528-1
OTP Köröndi körzeti fiók
1378 Budapest 64. Pf. 14.

Tevékenységünk, Terveink

Társulatunk, a Szent Jeromos Bibliatársulat egy évvel ezelőtt, 1990 januárjában alakult. Belépésükkel eddig - szerte az országból, sőt határainkon túlról is - 346-an kötelezték el magukat közös céljaink szolgálatára, támogatására.

Tagságunk egy kis csoportja rendszeresen [páratlan pénteken du. 6-tól, Bp. VIII., Mária u.20] közös imaórát tart, hogy Isten áldását kiesdje munkánkhoz, és imába foglalja minden egyes társulati tag személyes problémáit, gondjait. Sokan a távolból kapcsolódnak be ebbe a közös imába.

A közös ima erejét Társulatunk életében kézzelfoghatóan meg tapasztaljuk. Az alakulás óta eltelt egy év alatt óvatos reményeinket messze túlhaladva sok segítséget kaptunk, és sok mindent tehettünk a Szentírás-központú keresztény élet terjedése, fejlődése érdekében.

Az elmúlt év őszétől - szerény körülmények között ugyan, de - eredményesen működik Bibliaközpontunk. Az árusítás, közvetítés, ajánlás mellett nagyobbszabású vállalkozásokba is foghattunk.

A legjelentősebb kezdeményezés a Békés-Dalos Újszövetség nagyon kedvezményes, olcsó kiadása. Társulatunkhoz várakozásunkat messze meghaladó mennyiségben érkezett befizetés [74000 példány]. Sajnos, eddig csak egy töredékét tudtuk ennek szétosztani, mert a [Szent Gellért Kiadó által szerzett] kivitelező csak nagy késéssel teljesíti megrendelésünket.

Ezt a Szentírást azért tudjuk a mai gazdasági körülmények között is ilyen olcsón adni megrendelőinknek és vásárlóinknak, mert a kiadáshoz jelentős támogatást nyújtott az Európai Katolikus Segélyalap [Europäischer Hilfsfonds]. A támogatásért őszinte köszönettel tartozunk.

Néhány nagylelkű hazai támogatónk adománya tette lehetővé - és bátorított fel arra -, hogy létrehozzuk a SZENTÍRÁS ALAPÍTVÁNYT a továbbiakban is szükséges és mindenki által óhajtott olcsó szentíráskiadások támogatására. Bízunk abban, hogy egyre többen lesznek, akik ezt az ügyet felkarolják, és a jövőben is lehetőségünk lesz hasonlóan kedvezményes kiadások gondozására.

Bibliaközpontunkra (ill. egyetlen alkalmazottunkra) - az egyéb, mindennapos tevékenységek mellett - igen nagy terhet ró már ez az egy

---

---

akció is. Szerencsére számos társulati tag és kívülálló készséggel segít az időnként összetorlódó, sürgős munkák végzésében.

Társulatunk - a személyi és anyagi lehetőségek mértékében - igyekszik együttműködni minden olyan kezdeményezéssel, amely célkitűzéseinkkel összhangban áll. Így például részt vállalunk egy Kis Bibliai Atlasz kiadásában és terjesztésében, amely az újonnan alakult Kairoosz Katolikus Kiadványterjesztő Egyesület gondozásában rövidesen megjelenik.

Igéretesnek látszik tervezett együttműködésünk a Katolikus Népfőiskolai Szövetséggel is. Ha már abban a helyzetben leszünk, hogy biblikus napokat, hétvégéket, továbbképzéseket tudjunk szervezni, a KALOT (leendő) főiskolái megfelelő helyszínei lehetnének rendezvényeinknek. Társulatunk közleményei addig is helyet kapnak a Szövetség kéthetente megjelenő újságjában (Mozdul a Föld; megrendelhető: 1126 Bp. Nagy Jenő u. 5.).

Kezdetől fogva élvezzük az Út, Igazság, Élet ingyenes missziós folyóirat hathatós támogatását, és viszonzásul örömmel ajánljuk Tagságunk figyelmébe ezt az értékes lapot (megrendelhető [ingyenes kiosztásra, nagy példányszámban is]: 2092 Budakeszi, Pf. 21.)

Hazánk nem egyetlen a volt szocialista országok között, ahol a biblikus apostolság még gyerekcipőben jár. Éppen ezért a Katolikus Bibliaszövetség Közép-Keleteurópai Munkaközössége (Klosterneuburg) azt tervezi, hogy a keleteurópai országokból érkező, erre a feladatra alkalmas szakembereket Bécsben szervezett szemináriumokon ki- és továbbképz. Az első ilyen szeminárium ez év őszén lesz, a meghívást már meg is kaptuk.

* * *

Az a támogató együttműködés, amely megnyilvánul Társulatunk tagjai és Füzetünk olvasói részéről levelek, javaslatok, kritikák, kétkezi segítség, ima, tagdíj, adomány és még sok más formában - igen nagy örömmel tölt el, és ezúton is szeretném mindezt a magam és mindannyiunk nevében szívből megköszönni.

Minden társulati tagunk és olvasónk számára a Feltámadott fényét, áldását és békéjét kéri Istentől

Tarjányi Béla

A j á n l a t a i n k

Újszövetségi szentírás (Békés-Dalos)	95.- Ft
Újszövetségi szentírás német nyelven	100.- Ft
Máté evangéliuma 7,5x9,5 cm (SzIT. szövege)	30.- Ft
Opálény-Balázs: Újszövetségi szövegmutató szótár (Hasznos segédeszköz szentírási szavak, kifejezések előfordulási helyeinek kikereséséhez.)	400.- Ft
Jeromos füzetek 1. szám (Szentírásvasárnap)	40.- Ft
Jeromos füzetek 2. szám (Jézus születése)	40.- Ft
Jeromos füzetek 3. szám (Húsvét)	40.- Ft
Képeslapok szentírási idézetekkel	7.- Ft
Die goldene Blume (mesék német nyelven)	50.- Ft
Találkozások (bibliaórák)	100.- Ft
Csodák (bibliaórák)	100.- Ft
J.Vanier, Jézussal járok (J. élete gyermekeknek)	74.- Ft
LOGOSZ (bibliai társasjáték 6 éves kortól)	499.- Ft
Kis Bibliai Atlasz (ápr.15-ig elővásárlás 200 Ft)	248.- Ft

A fenti kiadványok megvásárolhatók
és megrendelhetők a Bibliaközpontban:

Szent Jeromos Bibliaközpont
1084 **B u d a p e s t**
Déri Miksa u. 6. sz. II/1
(Nyitva: szerdán 10-18-ig)

Tervezett kiadványaink:

Oltár-Biblia (reprezentatív kivitelben)
Mócsy Imre SJ, Mi a Biblia?
Teremtés könyve (bibliaórák)
Jób könyve (bibliaórák)
Példabeszédek (bibliaórák, utánnymás)

Verbum Domini

40.- Ft   Éves előfizetés 150 Ft (+ 30 Ft) postak.)

Jézus panasza

Ti Mesternek hívtok
- és nem kérdeztek engem ...
Útnak neveztek
- és nem jártok rajtam ...
Világosságnak mondotok
- és nem néztek rám ...
Bölcsnek hívtok
- és nem követték engem ...
Hatalmasnak mondotok
- és nem kértek engem ...
Irgalmasnak neveztek
- és nem bíztok bennem ...
Igazságnak hívtok
- és nem félték tőlem ...

Ha egyszer örökre elvesztek
- ne okoljátok engem!

Krisztus-szobor felírata, Lübeck

---

manet in aeternum
